

UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASLARIDA HARBIIY VATANPARVARLIK TARBIYASINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Tursunov Abdumo'min Erdiqulovich

Chirchiq davlat pedagogika Universiteti

Sport va chaqiriqqacha harbiy ta'lim fakulteti

Jismoniy madaniyat kafedrasini O'qituvchisi

a.tursunov@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7329184>

ARTICLE INFO

Received: 04th November 2022

Accepted: 15th November 2022

Online: 16th November 2022

KEY WORDS

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti, Ajdodlar,
Vatanparvarlik, Vatanparvarlik
tarbiyasi, ta'lim, tarbiya,
Yoshlarni harbiy-
vatanparvarlik ruhida
tarbiyalash kontsepsiyasi,
dars, o'quvchilar, Milliy-
ma'naviy qadriyatlar, metodlar,
Xalq pedagogikasi.

ABSTRACT

Ushbu maqolada Vatanparvarlik tarbiyasi haqida tushuncha va boshlang'ich sinf o'quvchilarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning milliy, tarixiy asoslari, Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash Kontsepsiyasi haqida ma'lumotlar berib o'tilgan.

“Vatanparvarlik tarbiyasi” O‘zbekistonning qudratiga, farovon kelajagiga bo‘lgan ishonch va sadoqat ruhida, shu yo‘lda qilinayotgan ishga o‘z hissasini qo‘shish, undagi sodir bo‘layotgan voqealarga daxldorligi, uning tarixiy, milliy, madaniy va ma‘naviy qadriyatlarini bilish, davlat ahamiyatiga bog‘liq bo‘lgan tushunchalarni chuqur o‘rganish va e‘zozlash, uning yaxlitligini va mustaqilligini ta‘minlash yo‘lida qurollangan himoyachi sifatida shaxsiy javobgarligi, kerak bo‘lsa Vatan manfaati yo‘lida o‘z jonini ham ayamalik ruhida tarbiyalash tushuniladi. Vatanparvarlik yuksak e‘tiqod, vatan va millat oldidagi mas‘uliyat, yuksak burchni anglashdir. Ajdodlardan avlodlarga o‘tib kelayotgan “Vatanni sevmok iymondandir”,

- degan hadis zamirida ham huddi shunday mazmun mujassam. Agar uzoq tariximizga nazar tashlaydigan bo‘lsak, vatanga e‘tiqod tuyg‘usi xalqimiz tomonidan qadimdan e‘zozlanib kelinganining guvohi bo‘lamiz. Ajdodlarimiz orasidan yetishib chiqqan mashhur insonlarning xatti-harakatlari, vatan ravnaqi yo‘lida chekkan zahmatlarini, bizgacha yetib kelgan asarlari hamda xalq og‘zaki ijodi orqali bilib olishimiz mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoyev ta‘kidlaganidek, “Biz barpo etayotgan yangi jamiyat yuksak ma‘naviy va ahloqiy qadriyatlarga tayanadi va ularni rivojlantirishga katta e‘tibor qaratadi. Bu jarayon milliy istiqlol g‘oyasi va mafkurasiga, o‘ziga kelayotgan yosh

avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga asoslanadi”.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari muntazam ravishda tizimli va ilmiy asosda tashkil etiladi.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash tizimi quyidagilardan iborat:

Ta’lim-tarbiya jarayonida ijtimoiy-ma’naviy ahamiyatga molik qadriyatlarini, Vatanga muhabbat va sadoqat ruhini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan maktabgacha ta’lim, umumiy o’rta ta’lim, kasb-hunar ta’limi va oliy ta’lim muassasalari;

Ommaviy va harbiy-vatanparvarlik ishlarini amalga oshiradigan davlat va nodavlat notijorat tashkilotlari, shuningdek boshqa tashkilotlar.

Quyidagilar yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning asosiy prinsiplari hisoblanadi:

ilmiylik;

tarixiylik;

aniqlik va tezkorlik;

muntazamlilik;

faollik;

ta’lim va tarbiya ishlarining uyg’unligi;

tarbiya jarayonining izchilligi;

harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida erishilgan ijobiy natija va yutuqlarga tayanish.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash usullari yoshlarda zarur hayotiy bilim, ko’nikma, mahorat va mustahkam irodani, yuksak ma’naviy-axloqiy fazilatlarini shakllantirishga qaratilgan, ularning ongi, ruhiyati va faoliyatiga ta’sir ko’rsatadigan omillardan iborat.

Quyidagilar yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning usullari hisoblanadi: ishontirish; mashq qildirish va mustaqil ishlash; kuzatish;

rag’batlantirish;

o’rnak ko’rsatish va shaxsiy namuna.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash turli shakllarda, jumladan, ilmiy-amaliy anjumanlar, savol-javob kechalari, kitobxonlik, o’yinlar, mashhur kishilar bilan uchrashuvlar tarzida va boshqa shakllarda tashkil etiladi. Ular ma’naviy-ma’rifiy ishlarning rang-barangligini ta’minlaydi, pirovard natijada jamiyatda sog’lom ijtimoiy-ma’naviy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Bunda quyidagi shakllar ustuvor ahamiyatga ega bo’ladi:

ma’ruza o’qish, savol-javob kechalari, yakka va jamoaviy suhbatlar;

boy hayotiy tajribaga ega bo’lgan harbiy xizmatchi va faxriylar, ilm-fan, madaniyat va sport sohalarida, turli musobaqa va tanlovlarda g’olib bo’lishgan shaxslar bilan uchrashuvlar;

ilmiy-nazariy va amaliy konferensiyalar, seminar-treninglar, muayyan mavzuga bag’ishlangan kechalar, bahs-munozaralar, viktorinalar, davra suhbatlari;

to’plangan ilg’or tajribalarni o’rganish va ommalashtirish;

jamoatchilik fikri va harbiy jamoalardagi ma’naviy-ruhiy muhitni o’rganish;

teleko’rsatuv va radioeshittirishlar, film va multfilmlar, badiiy va musiqiy asarlar, askar qo’shiqlari, ommaviy axborot vositalari, veb-saytlar va elektron o’yinlar va boshqa texnik vositalardan foydalanish;

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash

Kontseptsiyasi – mamlakatda amalga oshirilayotgan yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy tamoyil va ustuvor yo’nalishlari asosida ishlab chiqilgan bo’lib, hozirgi murakkab globallashtirish davrida, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir

sharoitda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bilan bog'liq dolzarb vazifalar va ularni hal etish yo'llari, davlat va nodavlat tashkilotlar, oila, mahalla, ta'lim-tarbiya institutlarining bu boradagi roli va ahamiyatini, o'zaro hamkorligini milliy va xalqaro huquqiy normalarni hisobga olgan holda belgilab beradi. Bu haqda Mudofaa vazirligi matbuot xizmati xabar qilmoqda.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari asosan to'rt bosqichda amalga oshiriladi:

Birinchi bosqich (3-7 yoshdagilar) atrofdagi olam, Vatan haqida dastlabki tasavvurlar paydo bo'ladigan bosqich hisoblanib, unda oila va maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarga turli she'rlar, kuy va qo'shiqlar o'rgatish, multfilm va turli o'yinlar namoyish etish, rasmlar chizish orqali dunyoni anglash, davlat ramzlari (bayroq, gerb, madhiya) bilan tanishish asosida ularda ona yurtga muhabbatni shakllantirishni o'z ichiga oladi.

Ikkinchi bosqichda (7-16 yoshdagi bolalar) o'quvchilarning Vatanga muhabbati va sadoqatini mustahkamlash, harbiy xizmatga va ona yurt oldidagi farzandlik burchini yuksak mas'uliyat bilan bajarishga bo'lgan havasini oshirish, ularda Qurolli Kuchlarimizga bo'lgan ijobiy fikrlarni yanada kuchaytirish, yoshlarning jismonan sog'lom, kuchli va irodali ma'naviy yetuk, keng dunyoqarashli, mustaqil fikr yuritadigan barkamol inson sifatida shakllantirish kabi ezgu ishlarga da'vat etiladi.

Uchinchi bosqich (16-18 yoshdagi o'smirlar) yoshlarda Vatanga va uning himoyasi uchun munosib xizmat qilishga ruhan va jismonan tayyorlikni ta'minlashga yo'naltiriladi.

To'rtinchi bosqich (18-30 yoshdagilar) yoshlarning jismoniy va ma'naviy qobiliyati, yetakchilik ko'nikmalari va intellektual salohiyati, umumiy va professional malakasini oshirish, ularni o'z ustida muntazam ishlash, sog'lom hayot kechirishga undash va shunga erishishni nazarda tutadi.

Mazkur Kontseptsiya yoshlar o'rtasida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligini oshirish, ularda yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlar, fuqarolik pozitsiyasi, Vatanni sevish va uni ko'z qorachig'idek asrashga qaratilgan bilim va ko'nikmalarni oshirish uchun uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kontseptsiyaning amalga oshirilishi O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining vatanparvarlik tuyg'usini yuksaltirish, Vatanga fidoyilik va sodiqlik bilan xizmat qilishga bo'lgan mas'uliyatini oshirish, milliy armiya saflarini zamonaviy bilim va professional malakaga, mustahkam iroda, faol fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'lgan yoshlar bilan to'ldirib borish imkonini beradi.

O'quvchi – yoshlar harbiy vatanparvarlik tarbiyasining nazariy va amaliy bilimlariga ega bo'lishi, ularni har taraflama harbiy xizmatga tayyorlash va Mustaqil O'zbekiston ravnaqini himoya qilish bo'yicha o'z burchini ado etish – o'quv yurtlari pedagogik jamoalarining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Uni muvaffaqiyatli hal etishda "Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi" fani yordam beradi.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida o'quvchilarni xizmat qilishga ma'naviy – siyosiy, psixologik va jismoniy jihatdan tayyorlashning tashkili, mazmuni, shakllari va uslublarini tashkil qiladi.

References:

- 1.“Chaqiruvga qadar boshlang’ich tayyorgarlikni tashkil etish va uni amalga oshirish tartibi to’g’risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2014 yil 18 dekabrdagi 348- son qarori.
- 2.A.E.Tursunov <https://doi.org/10.5281/zenodo.6751859>
- 3.J.Abdurasulov <https://doi.org/10.5281/zenodo.7239000>
- 4.Science and Innovation <https://doi.org/10.5281/zenodo.7239000>
- 5.“Batan ximoyasi-mukaddas burch- T: DARBIY nashriyot, - 2000-y
- 6.www.my.gov.uz